DIAGNOSTIKA A PORADENSTVÍ v pomáhajících profesích
16, 2026
dap@palestra.cz

POTŘEBY APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVIT V OBLASTI PSYCHOLOGIE SPORTU V ČR

ADAPTED PHYSICAL ACTIVITY NEEDS IN SPORT PSYCHOLOGY IN THE CZECH REPUBLIC

MICHAL VIČAR, JULIE WITTMANNOVÁ, KATEŘINA VEJVODOVÁ, ONDŘEJ JEŠINA

***Abstrakt**: Cílem explorativní studie bylo zmapovat potřeby oboru aplikovaných pohybových aktivit (APA) ve vztahu ke sportovní psychologii v České republice a identifikovat oblasti vzájemně prospěšné spolupráce. Kvalitativním designem dvou fokusních skupin s 22 experty z oblastí APA, sportovní psychologie, trenérství a organizací podporujících sport osob se zdravotním postižením byly identifikovány čtyři hlavní směry spolupráce: (1) výkonnostní parasport (paralympiády), (2) volnočasové pohybové aktivity, (3) školní prostředí v kontextu inkluze a (4) sportovní aktivity osob s intelektovým postižením. Popisována jsou také specifická témata, jako práce s traumatem a emoční regulací, motivace, sebehodnocení, fair play v klasifikaci handicapu, role rodičů/opatrovníků, adaptace psychodiagnostických a intervenčních metod a potřeba prohloubení kompetencí sportovních psychologů v práci s jinakostí. Studie zdůrazňuje významný, dosud nedostatečně systematicky rozvinutý potenciál mezioborové spolupráce a navrhuje mj. vznik sekce APA v rámci Asociace psychologů sportu ČR. Výsledky slouží jako pilotní mapování tématu a východisko pro další výzkum, vzdělávání i praxi v inkluzivním sportu a pohybových aktivitách*

***Klíčová slova:** aplikované pohybové aktivity, sportovní psychologie, parasport, inkluze, osoby se zdravotním postižením, mezioborová spolupráce, fokusní skupiny, mentální příprava*

***Abstract:** The aim of this exploratory study was to map the needs of the field of Applied Physical Activity (APA) in relation to sports psychology in the Czech Republic and to identify areas of mutually beneficial cooperation. Using a qualitative design of two focus groups involving 22 experts from APA, sports psychology, coaching, and organizations supporting sports for persons with disabilities, four main areas of cooperation were identified: (1) performance parasport (Paralympics), (2) leisure physical activities, (3) the school environment in the context of inclusion, and (4) sports activities for people with intellectual disabilities. Specific topics are also described, including work with trauma and emotional regulation, motivation, self-esteem, fair play in handicap classification, the role of parents/guardians, adaptation of psychodiagnostic and intervention methods, and the need to deepen sports psychologists' competencies in working with diversity. The study highlights the significant, yet insufficiently systematically developed potential for interdisciplinary cooperation and proposes, among other things, the establishment of an APA section within the Czech Association of Sports Psychologists. The results serve as a pilot mapping of the topic and a starting point for further research, education, and practice in inclusive sport and physical activities.*

***Keywords:** applied physical activity, sports psychology, parasport, inclusion, persons with disabilities, interdisciplinary cooperation, focus groups, mental preparation*

Úvod

Oblast aplikovaných pohybových aktivit (APA) se dlouhodobě zaměřuje na podporu pohybové aktivity a sportovní participace osob se zdravotním postižením a dalších specifických skupin. APA je definována jako obor činností zaměřených na poskytování služeb osobám se specifickými potřebami (mj. zdravotní postižení) a akademická disciplína, která podporuje přijímání jinakosti, prosazuje zlepšování přístupu k aktivnímu životnímu stylu a ke sportu a propaguje inovační a kooperační systémy poskytování služeb a zapojení a zmocnění osob se zdravotním postižením (EUFAPA, 2006; Kudláček, 2011).

V posledních letech se v českém prostředí postupně rozvíjí odborná spolupráce mezi APA a sportovní psychologií, přičemž narůstá potřeba systematičtěji vymezit možnosti jejich vzájemného propojení (např. účast sportovních psychologů na paralympijských hrách 2024). Zatímco sportovní psychologie disponuje rozvinutými metodami práce s motivací, výkonem, psychickou přípravou a duševním zdravím sportovců, oblast APA přináší specifické kontexty práce s klienty se zdravotním postižením, včetně inkluzivního vzdělávání, volnočasových aktivit (rekreace), rehabilitace či vrcholového parasportu.

Aktuálnost a rostoucí význam tematiky aplikovaných pohybových aktivit v kontextu sportovní psychologie dokládá také její stále častější zastoupení na významných mezinárodních sportovněpsychologických konferencích. Například výroční konference Evropské federace sportovní psychologie už v roce 2021 obsahovala sekci orientovanou na aplikované pohybové aktivity (FEPSAC, 2022). Americká Asociace aplikované sportovní psychologie (n.d.) pak přímo založila v rámci své struktury sekci „Adaptive Sport and Physical Activity Special Interest Group“.

Řada výzkumů poukazuje na významné psychologické benefity pohybových aktivit u sportovců s postižením. Například studie Judge et al. (2025), Thomas et al. (2025) či Timurlenk et al. (2025) zahrnují mezi významné determinanty sportovní participace těchto sportovců zejména rozvoj resilience, motivace, sebedůvěry, adaptivních copingových strategií a schopnosti emoční regulace, které jsou klíčové jak v tréninkovém, tak soutěžním prostředí. Autoři zdůrazňují nezbytnost integrace psychosociální podpory s cílem zvýšit dostupnost sportu pro tuto populaci. Ostatně již Asken (1991) shrnul, že sportovněpsychologické služby by měly být přizpůsobeny specifickým potřebám sportovců se zdravotním postižením, včetně zohlednění individuální zkušenosti s traumatem, komplexity motivačních procesů a specifických výkonových nároků vyplývajících z kontextu, v němž tito sportovci soutěží. Tyto skutečnosti podtrhují potřebu kontinuálního úsilí a citlivých strategií zaměřených na vytváření skutečně inkluzivního sportovního prostředí.

Diaz et al. (2019) či Zabala-Domínguez et al. (2024) dále upozorňují na pozitivní souvislost mezi pravidelnou účastí ve sportu a zlepšením kvality života i sociální reintegrace osob s postižením. Současně však Martin ve své práci v *Handbook of Disability Sport and Exercise Psychology*

(2017) poukazuje na skutečnost, že mnoho sportovců se zdravotním postižením je ze sportu vylučováno v důsledku systémových, sociálních a strukturálních bariér, přičemž významnou roli hrají také postoje k inkluzi.

V českém prostředí taktéž dochází k mapování bariér a facilitátorů participace ve sportu či hodnocení kvality života parasportovců, s předvojem u hráčů quadrugby v práci Zelenky, Kudláčka a Wittmannové (2017). V roce 2021 byl schválen Etickou komisí FTK UP projekt zabývající se životní spokojeností a kvalitou života parasportovců. Projekt probíhá pod koordinací Katedry aplikovaných pohybových aktivit Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého (UP) v Olomouci ve spolupráci s kolegy z Pedagogické fakulty UP v Olomouci, Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze, Fakulty sportovních studií Masarykovy Univerzity v Brně, centrem Paraple v Praze a dalšími subjekty. Doposud byla sebrána pomocí závěrečných studentských prací data v oblastech parahokej, basketbal, atletika, cyklistika, volejbal, tanec, plavání a florbal. Limitem je sběr dat především v období pandemie COVID a nevelké soubory probandů s převahou sportovců s tělesným postižením.

Chybí řešení dalších podstatných psychologických témat a systematické mapování potřeb oboru aplikovaných pohybových aktivit směrem ke sportovní psychologii a naopak. Nejasné zůstává také vymezení specifik práce sportovního psychologa v kontextu osob se zdravotním postižením a dalších cílových skupin APA. Pro rozvoj mezioborové spolupráce je proto důležité identifikovat oblasti, v nichž se tyto obory mohou vzájemně doplňovat, a formulovat témata relevantní pro další výzkum i praxi.

Cílem této studie bylo zmapovat potřeby oboru aplikovaných pohybových aktivit ve vztahu ke sportovní psychologii v České republice a identifikovat oblasti vzájemně prospěšné spolupráce. Výzkum se zaměřil na následující otázky:

- Jaké jsou potřeby oblasti APA ve vztahu ke sportovní psychologii?
- Čím může být APA přínosná pro sportovní psychologii?
- V jakých oblastech může být sportovní psychologie přínosná pro APA?
- Jaká jsou specifika APA v oblasti sportovní psychologie?

Metodika

Výzkumný design

Studie měla kvalitativní, explorativní charakter a byla koncipována jako expertní mapování potřeb praxe. Vzhledem k nedostatku systematických poznatků o vzájemném propojení těchto oborů byl zvolen design fokusních skupin umožňující sdílení expertních zkušeností a společnou reflexi praxe.

Sběr dat proběhl formou dvou fokusních skupin, které byly realizovány v rámci odborného setkání zaměřeného na propojení APA a sportovní psychologie. Setkání se konalo 15. listopadu 2024 v hybridní formě – prezenčně na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého

v Olomouci a současně online prostřednictvím platformy Zoom.

Výzkumný soubor

Výzkumu se zúčastnilo celkem 22 odborníků z oblasti aplikovaných pohybových aktivit, sportovní psychologie a souvisejících profesí (např. trenéři, pracovníci organizací podporujících sport osob se zdravotním postižením, akademičtí pracovníci FTK UP v Olomouci a FTVS UK v Praze).

Účastníci byli osloveni prostřednictvím cíleného (účelového) výběru s důrazem na jejich odbornou zkušenost v oblasti APA. Oslovení proběhlo e-mailem prostřednictvím relevantních organizací, zejména:

- Centra aplikovaných pohybových aktivit,
- Českého paralympijského výboru,
- Asociace psychologů sportu v České republice,
- dalších odborných institucí a jednotlivců působících v oblasti APA a sportovní psychologie (Česká asociace aplikovaných pohybových aktivit, SPC a PPP Olomouckého kraje /projekt IDZOK/, Speciální olympiády ČR aj.).

Pozvánka obsahovala informace o cílech setkání expertní skupiny a výzkumu. Účast byla dobrovolná.

Sběr dat

Setkání probíhalo od 9 :00 do 16:00 a bylo facilitováno tandemem odborníků z oblasti sportovní psychologie – předsedou Asociace psychologů sportu v ČR Mgr. Michalem Vičarem (prezenčně) a místopředsedkyní asociace Kateřinou Vejvodovou, MSA (online).

Na začátku setkání byli účastníci seznámeni s cíli výzkumu, vymezením oblasti sportovní psychologie a aplikovaných pohybových aktivit a s průběhem diskuse. Následně byli vyzváni k individuální reflexi předem stanovených výzkumných otázek.

Poté byli respondenti rozděleni do dvou fokusních skupin:

- online skupina (n = 12),
- prezenční skupina (n = 10).

Každá skupina byla vedena facilitátorem a diskuze trvala přibližně 90 minut. Účastníci sdíleli své zkušenosti a návrhy vztahující se k výzkumným otázkám. Diskuze se zaměřovala na sdílení zkušeností, identifikaci potřeb praxe a návrhy spolupráce mezi obory. V průběhu diskuse byly zaznamenávány klíčové tematické okruhy.

Po ukončení práce ve skupinách byly výstupy prezentovány v plénu a dále společně rozvíjeny. Z celého setkání byl pořízen podrobný písemný záznam.

Analýza dat

Data byla analyzována pomocí tematické analýzy. V prvním kroku byly shromážděny výstupy z obou fokusních skupin a společné diskuse. Následně výzkumný tým provedl jejich otevřené kódování a identifikoval hlavní významové jednotky. Ty byly dále seskupovány do tematických kategorií a nadřazených

tematických bloků vztahujících se k výzkumným otázkám.

Analýza probíhala iterativně a vznikající tematické kategorie byly opakovaně revidovány na základě konsenzu výzkumného týmu. Pro zvýšení věrohodnosti byl využit postup ověření interpretace účastníky (member checking), kdy byl souhrn identifikovaných témat zaslán vybraným účastníkům k připomínkám.

Etické aspekty

Účast ve výzkumu byla dobrovolná. Účastníci byli před zahájením setkání informováni o cílech výzkumu a způsobu zpracování dat. Výstupy byly zpracovány v anonymizované podobě a slouží výhradně pro výzkumné účely.

Výsledky

Na základě fokusních skupin (focus groups) byly identifikovány čtyři hlavní směry a dílčí témata, ve kterých si mohou sportovní psychologie a APA vzájemně přispět. Jedná se o:

- Výkonnostní sport – paralympiády.
- Volnočasové aktivity.
- Školní prostředí v kontextu inkluze.
- Sportovní aktivity osob s intelektovým postižením.
- Dílčí témata.

V následující části popisujeme jednotlivé oblasti:

1. Výkonnostní sport v APA

Potřeby klientů APA v rámci výkonnostního sportu ve vztahu k psychologii sportu jsou do značné míry podobné jako u běžné populace. Objevují se tradiční témata jako práce s motivací, rozvoj mentálních dovedností, příprava na vrcholnou soutěž, předzávodní stres. Zároveň se však objevují specifická témata a potřeby:

- Obecně mohou být sportovci APA vyššího věku než běžní vrcholoví sportovci – a to i kvůli skutečnosti, že se mnohdy své sportovní disciplíně začali věnovat až poté, co u nich došlo k traumatické události mnohdy spojené se zraněním, která vyústila v jejich pohybový handicap. K vyššímu věku mohou patřit odlišné životní zkušenosti a vývojové úkoly.
- S ohledem na složitou kategorizaci disciplín na základě handicapu se častěji může objevovat otázka spravedlnosti, fair play a s tím spojených pocitů křivdy, např.: *„Kdyby můj handicap byl jen o trošku jiný, mohl jsem vyhrát.“*
- Účast ve vrcholovém sportu může být zásadní pro udržení si aktuálního socio-ekonomického statutu. V případě nedostatečné sportovní výkonnosti hrozí sportovci významný pokles životní úrovně a existenční obtíže či ztráta identity vrcholového sportovce. To může vyústit ve vyšší tlak na podávání vrcholného výkonu.
- Mnozí sportovci mají za sebou traumatické zkušenosti ve spojení se svým handicapem. Ty se mohou objevovat v rámci poradenství. Lze očekávat odlišnou kvalitu emoční rovnováhy.
- Objevuje se téma nepřipouštění si svého handicapu – zlehčování nebo dokonce popírání vlastního handicapu

sportovcem může vyústit v jednání vedoucí k ohrožení zdraví.

2. Volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity spojené s pohybem bývají důležitou součástí pro APA klienty ve vztahu k jejich kvalitě života. V kontextu sportovní psychologie lze uvažovat o pohybových aktivitách jako nástroji pro osobnostně-sociální rozvoj například s využitím metod zážitkové pedagogiky a reflexe.

3. Školní prostředí v kontextu inkluze

Osoby s handicapem se mnohdy neúčastní hodin tělesné výchovy (TV) – pedagogové nemají kompetence, jakým způsobem začlenit tyto osoby do průběhu TV. I v případě, že děti jsou začleněny do hodin, mnohdy prožívají pocity nedostatečnosti, méněcennosti. Přitom pohyb bývá jedním ze základních zdrojů pozitivního sebehodnocení, sebeobrazu i životní spokojenosti.

V kontextu TV se u osob s handicapem objevují tato specifická témata:

- **Sebehodnocení:** Tělesná výchova velmi často může mít negativní dopad na sebehodnocení dítěte s handicapem. Lze předpokládat, že školní psychologové a pedagogové nebývají v oblasti utváření sebehodnocení ve spojitosti s pohybem a v oblasti tělesného sebepojetí dostatečně vzděláváni. To vytváří prostor pro realizaci seminářů na toto téma – ve vztahu k učitelům tělesné výchovy, speciálním pedagogům, školním psychologům.
- **Motivace:** Přestože by se děti často chtěly účastnit pohybových aktivit v TV, mnohdy to z objektivních důvodů není možné. To otevírá otázku pro rodiče/pedagogy, jakým způsobem komunikovat s dětmi to, že něco nemůžou (přestože by chtěly), zatímco jejich vrstevníci danou věc dělat mohou. Zároveň by ale rodiče a pedagogové měli dát dětem důvěru a umožnit jim aktivitu ve chvílích, kdy děti vyjádří touhu se zapojit a neohrožují tím bezprostředně své zdraví (pozor na přehnanou ochranu dětí ve chvílích, kdy to není na místě)

4. Sportovní aktivity osob s intelektovým postižením

Klienti v této oblasti se projevují deficitem v kognitivních funkcích, velmi často v obecné inteligenci. V této oblasti se jeví tradiční přímá spolupráce mezi sportovním psychologem a klientem jako velmi obtížná – je možné, že část běžné praxe v poradenském vztahu či mentálním tréninku bude hůře realizovatelná. Důvodem může být neporozumění s ohledem na úroveň kognitivních funkcí na straně klienta na jedné straně a nezkušenost nebo neschopnost adekvátně komunikovat na straně psychologa – je třeba využívat kompetence, kterými běžně psychologové sportu nedisponují. Jako možná řešení této situace se jeví:

- Práce psychologa s rodičem/ trenérem klienta s mentálním postižením – a to i v oblastech, kde běžně spolupracuje přímo se sportovcem a s ohledem na míru samostatnosti klienta.
- Prohloubení kompetencí sportovního psychologa v kontextu práce s jinakostí.

5. Dílčí témata specifická pro oblast APA:

Následující část obsahuje dílčí témata, která nebyla zařazena do některého z výše uvedených směrů, ale byla zmíněna respondenty.

a. **Práce s péčí a odpovědností.** Rodiče/opatrovníci mnohdy bývají přehnaně pečující, přebírají odpovědnost i v oblastech, kdy to není třeba, a v jiných oblastech nebývají dostatečně podpůrní.
b. **Postoj opatrovníků a rodičů k pohybovým aktivitám.** Pokud nekladou na pohybové aktivity důraz nebo jim nepřisuzují dostatečnou váhu, velmi často to vede k nízké pohybové aktivitě dítěte/sportovce s mentálním postižením, a to z toho důvodu, že pečující osoba má značnou kontrolu nad prostředím, ve kterém se dítě/sportovec nachází.
c. **Terapeutický efekt.** Pohybové aktivity mohou velmi často být součásti léčby klienta – nástroj k jeho začlenění po zranění, způsob, jak se vyrovnat s traumatem, handicapem. Pohybová aktivita tím spíše může být nástrojem k získání duševního zdraví či k subjektivnímu pojetí zdraví. V kontextu tělesného postižení může paradoxně právě pohybová aktivita být zcela zásadní složkou pro osobnostní rozvoj.
d. **Komunikace s osobami se sluchovým postižením.** Osoby se sluchovým postižením velmi často komunikují pomocí znakové řeči, vytváří si vnitřní komunitu – velmi často vedou paralelní komunikaci souběžně, např. s přednášeným tématem. Komunikace s touto klientelou vyžaduje buď znalost znakového jazyka, či překladatele. Přesto je zde vyšší riziko komunikačních šumů.
e. **Psychodiagnostika.** Metody by měly být adaptovány pro specifické populace.
f. **Zaměření na procesní úspěch.** V kontextu APA se jeví jako důležité zaměřit se na procesní úspěch ve vztahu k pohybovým aktivitám – je důležité zaznamenávat i minimální pokroky, oceňovat snahu, zapojení do pohybových aktivit jako takové. Sportovní výkonnost srovnatelná se zdravou populací je totiž ve většině případů nereálná, ale i malé dílčí změny k lepšímu mohou být velmi důležité.
g. **Osoby se zrakovým postižením.** Lze očekávat odlišnosti a specifika v práci, která je spojená s vizuální složkou – např. s imaginačními technikami, ideomotorickým tréninkem.
h. **Postoj rodičů k handicapu.** Rodiče svým postojem k handicapu (např. jeho přijetí/nepřijetí) jako takovému mohou významně ovlivňovat zapojení dítěte do pohybových aktivit.
i. **Sportovní psycholog jakožto supervizor, poradce konzultantů APA.** V kontextu pohybových aktivit v ČR se objevuje profese konzultant APA. Ti mohou být přirozeným klientem sportovních psychologů (s tématy jako např.: jak pracovat s motivací svých klientů, jak je inspirovat, jak komunikovat s rodiči apod.)

Diskuze

Pomocí tematické analýzy dat sebraných z fokusních skupin se nám podařilo

provést pilotní zmapování potřeb oboru APA ve vztahu ke sportovní psychologii v České republice a identifikovat oblasti vzájemně prospěšné spolupráce.

Byly identifikovány čtyři hlavní směry, ve kterých si mohou sportovní psychologie a APA vzájemně přispět. Jedná se o výkonnostní sport – paralympiády, volnočasové aktivity, školní prostředí v kontextu inkluze a sportovní aktivity osob s mentálním postižením. První tři témata pokrývají hlavní oblasti působení APA a následná subtémata odráží vzdělání a oblasti zájmu participantů ve fokusních skupinách.

V České republice chybí odborné ukotvení spolupráce psychologů a APA specialistů ve všech identifikovaných oblastech. Do budoucna lze doporučit, aby v rámci Asociace psychologů sportu vznikla sekce APA, a to s ohledem na skutečnost, že řada členů – psychologů – má zkušenost s prací se sportovci s jinakostí.

Ve vrcholovém sportu je vhodné se inspirovat zahraničními studiemi. Například Bastos et al. (2014) sledují, zda trenéři parasportovců vnímají psychologickou přípravu jako důležitou. Rodriguez et al. (2022) ve svém review ukazují na významný vliv sportovního a sociálního kontextu pozice trenéra či rodinného zázemí na tréninkový proces parasportovců. Dále je v jejich práci z hlediska psychologických aspektů zdůrazněna zejména práce se stresem, motivací a se sebevědomím sportovců. To odpovídá jak závěrům naší studie, tak běžným tématům ve sportovní psychologii (Vičar, 2019). Na druhé straně se přidávají překážky, které brání tréninku a výkonu sportovců, s nimiž naše fokusní skupiny nepracovaly, ale jistě stojí za zmínku, a to nedostatek finanční podpory, nízká mediální viditelnost či závislost na druhých lidech. Tyto poznatky mohou být velmi užitečné pro trenéry i příslušné instituce (paralympijské výbory, federace apod.), aby došlo k většímu využití sportovní psychologie, a tak se mohl zlepšit tréninkový proces a výkonnost parasportovců.

Jedno z významných témat pro APA a sportovní psychologii je práce se sportovci s intelektovým postižením. V této oblasti je stěžejní problematika inkluze a akceptace sportovců, a to nejen na výkonnostní sportovní úrovni (Crespo-Eguílaz et al., 2024; Pochstein et al., 2023). Autorky Marin-Urquiza a Van Biesen (2022) považují za důležité pracovat s emocemi, volními vlastnostmi a motivací a upravily diagnostický nástroj pro hodnocení úrovně a typu motivace u sportovců s intelektovým postižením. Významná jsou i další témata, jako je práce psychologa s rodičem či trenérem klienta s intelektovým postižením v situacích, kde běžně psycholog spolupracuje přímo se sportovcem, nebo problematika diagnostiky osob s intelektovým postižením.

Limity studie a implikace pro praxi a výzkum

Studie má explorativní charakter a vychází z expertních zkušeností účastníků jednoho odborného setkání. Vzorek byl účelový a omezený na české prostředí. Data vycházejí z fokusních skupin a písemných záznamů, nikoli z individuálních rozhovorů

či dlouhodobého výzkumu. Výsledky proto nelze zobecňovat, ale slouží jako mapování tématu a podnět pro další výzkum.

Výsledky naznačují potřebu systematičtější spolupráce mezi odborníky z oblastí APA a sportovní psychologie, včetně vzdělávání sportovních psychologů pro práci se specifickými částmi populace. Do budoucna by bylo vhodné realizovat hlubší kvalitativní výzkum zaměřený na zkušenosti sportovců a klientů APA, stejně jako kvantitativní studie mapující potřeby praxe.

Závěr

Na základě výsledků této explorativní studie lze konstatovat, že mezi oblastí aplikovaných pohybových aktivit a sportovní psychologie existuje v českém prostředí významný, dosud však nedostatečně systematicky rozvinutý potenciál spolupráce. Byly identifikovány 4 hlavní oblasti spolupráce: 1) výkonnostní parasport, 2) volnočasové pohybové aktivity, 3) školní prostředí v kontextu inkluze a 4) sport osob s intelektovým postižením. Ukazuje se, že psychologické aspekty pohybové aktivity představují důležitý faktor podpory participace, výkonu i kvality života osob se zdravotním postižením. Zároveň se ukazuje potřeba rozvoje specifických kompetencí sportovních psychologů pro práci s těmito cílovými skupinami a většího propojení odborníků z praxe i akademického prostředí. Studie tak přináší první systematičtější náhled na potřeby oboru v České republice. Může sloužit jako východisko pro další výzkum, rozvoj mezioborové spolupráce i tvorbu vzdělávacích a podpůrných programů v oblasti aplikovaných pohybových aktivit a sportovní psychologie.

Literatura

Asken, M. (1991). The Challenge of the Physically Challenged: Delivering Sport Psychology Services to Physically Disabled Athletes. *The Sport Psychologist, 5* (4), 370–381. https://doi.org/10.1123/tsp.5.4.370

Association for Applied Sport Psychology. (n.d.). Adaptive sport and physical activity special interest group. https://appliedsportpsych.org/about/special-interest-groups/adaptive-sport-and-physical-activity-sig/

Bastos, T., Corredeira, R., Probst, M., & Fonseca, A. M. (2014). Elite disability sport coaches' views on sport psychology. *International Journal of Psychological Studies, 6* (1), 33–43. https://doi.org/10.5539/ijps.v6n1p33

Crespo-Eguílaz, N., Gambra, L., Varela, A., & Fraguela-Vale, R. (2024). Satisfying basic psychological needs through a recreational sports programme for people with intellectual disability: human growth and adapted sport in focus. *Frontiers in psychology*, *15*, 1470411. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1470411

Derevenets, S. M., & Litovchenko, V. Yu. (2023). Adaptation of athletes to performing specific sports loads. *Scientific Journal of the Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University. Series 15*,

2 (160), 94-101. https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.02(160).20

Diaz, R., Miller, E., Kraus, E., & Fredericson, M. (2019). Impact of Adaptive Sports Participation on Quality of Life. *Sports Medicine and Arthroscopy Review, 27*(2), 73–82. https://doi.org/10.1097/jsa.0000000000000242

EUFAPA. (2006). Bylaws of European Federation of Adapted Physical Activity (Stanovy o. s. Evropská federace aplikovaných pohybových aktivit.)

European Federation of Sport Psychology. (2022). *APA track at FEPSAC 2022*. Retrieved January 15, 2026, from https://ifapa.net/apa-track-at-fepsac-2022/

Heister, N., Zentel, P., & Köb, S. (2023). Participation in Everyday Leisure and Its Influencing Factors for People with Intellectual Disabilities: A Scoping Review of the Empirical Findings. *Disabilities*, *3* (2), 269–294. https://doi.org/10.3390/disabilities3020018

International Federation of Adapted Physical Activity. (2021, November 19). *APA track at FEPSAC 2022*. https://ifapa.net/apa-track-at-fepsac-2022/

Judge, L., Moore, M., Biddle, A., Smith, A., & Hoover, D. (2025). Enhancing Inclusivity in Sports: A Focus on Adaptive Synergy for Athletes with Physical Disabilities. *Int J Exer Sci, 18*(1), 470–494. https://doi.org/10.70252/benn8852

Kudláček, M. (2011). Aplikované pohybové aktivity v evropském kontextu. *Tělesná kultura*, *34*(2), 8–18. https://doi.org/10.5507/tk.2011.010

Marin-Urquiza, A., & Van Biesen, D. (2022). Adaptation of the Sport Motivation Scale in Flemish-speaking athletes with and without intellectual disabilities. *European Journal of Adapted Physical Activity*, *15*, Article 9. https://doi.org/10.5507/euj.2022.005

Martin, J. J. (2017). *Handbook of disability sport and exercise psychology*. Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/oso/9780190638054.001.0001

Pochstein, F., Diaz Garolera, G., Menke, S., & McConkey, R. (2023). The Involvement of Athletes with Intellectual Disability in Community Sports Clubs. *Disabilities*, *3* (1), 50–61. https://doi.org/10.3390/disabilities3010005

Rodríguez Macías, M., Giménez Fuentes-Guerra, F. J., & Abad Robles, M. T. (2022). The Sport Training Process of Para-Athletes: A Systematic Review. *International journal of environmental research and public health*, *19*(12), 7242. https://doi.org/10.3390/ijerph19127242

Thomas, A., Mueller, K., Whaley, D., & Kim, M. (2024). Adaptive Sport and Recreational Therapy: A Scoping Review to Explore Practices for the Profession. Therapeutic Recreation Journal, 58(4). https://doi.org/10.18666/trj-2024-v58-i4-12399

Timurlenk, H. (2025). Examining the Relationship Between Challenges to Sports Participation, Emotion Regulation and Psychological Resilience in Individuals with Disabilities. Herkes Için Spor Ve Rekreasyon Dergisi, (Advanced Online Publication), 627–637. https://doi.org/10.56639/jsar.1740920

Vičar, M. (2018). *Sportovní talent: Komplexní přístup*. Praha: Grada.

Zabala-Domínguez, O., Fernández, Y., Florido, I., & Olasagasti-Ibargoien, J. (2024). Psychological Well-Being of Young Athletes with Physical Disabilities: A Systematic Review. *Behavioral Sciences, 14*(9), 822. https://doi.org/10.3390/bs14090822

Zelenka, T., Kudláček, M., & Wittmannová, J. (2017). Quality of Life of Wheelchair Rugby Players. *European Journal of Adapted Physical Activity*, *10*(2), 31–35. https://doi.org/10.5507/euj.2017.008

Kontakt

Mgr. Michal Vičar, Ph.D.
Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra rekreologie / Psychologická poradna FTK
E-mail: michal.vicar@upol.cz

Mgr. Julie Wittmannová, Ph.D.
Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra aplikovaných pohybových aktivit
E-mail: julie.wittmannova@upol.cz

Kateřina Vejvodová, MSa
mentální kouč ve sportu
E-mail: vejvodova@apscr.info

Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.
Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra aplikovaných pohybových aktivit / vedoucí Centra APA
E-mail: ondrej.jesina@upol.cz